

BENĞİ

Dünya Yörük-Türkmen Araştırmaları Dergisi
BENĞİ World Journal of Yörük-Türkmen Studies

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/bengi>

ISSN: 2717-6584

Çağdaş Örnekler İçerisinde: Adnan Menderes Demokrasi Müzesi

In Contemporary Examples: Adnan Menderes Democracy Museum

doi: 10.58646/bengi.1340987

Geliş/Received: 10.08.2023

Kabul/Accepted: 04.09.2023

Bircan CANGUL*

Özet

Müzecilik günümüzde, geleneksel ve çağdaş olarak ikiye ayrılmaktadır. Geleneksel müzelerin sanata, kültüre ve bilime dair bilgileri belgeleyerek koruma, sergileme fonksiyonunu üstlendiği, obje merkezli içe dönük bir yapı teşkil ettiği görülmüştür. Fakat çağdaş müzecilik ile birlikte kurumun işlev ve fonksiyonları yeni bir misyon kazanmış, eserlerin depolandığı ve sergilendiği mekân olmaktan çıkmıştır. Objeye merkezli değil, ziyaretçiye dönük tasarımlarla kurgulanmıştır.

Adnan Menderes Demokrasi Müzesi, 1950-1960 yılları arasında Başbakanlık yapan Adnan Menderes'in hayatını anlatan çağdaş, interaktif ve pedagojik bir özellik taşımaktadır. Yönetmelik, mekânsal ve tasarımı ile dikkat çekmekte duyumsal, etkileşimli içerik, rehberlik hizmetleri, canlandırmaları, ses görüntü efektleri ile ziyaretçi çeşitliliğini artırmakta ve farklı yaş gruplarına hitap etmektedir. Sergi mekânları, sergileme yöntemleri, koleksiyonları ile ziyaretçileri öznelliğe davet etmekte ve adeta menderes deseni oluşturan bina zemini ile

* Sorumlu Yazar/Corresponding author: Drnt., Aydın Valiliği Adnan Menderes Demokrasi Müzesi, e-posta: bircan-kayacan@hotmail.com, Orcid: 0000-0002- 8353-7983.

Atıf/Citation: Cangul, B. (2023). Çağdaş Örnekler İçerisinde: Adnan Menderes Demokrasi Müzesi. *BENĞİ Dünya Yörük-Türkmen Araştırmaları Dergisi*. 2023 (2), 173-192.

gerçeklik perdesi aralamaktadır. Ayrıca hikâyesinin de mekân ve bina ile özdeşleştiği görülmektedir.

Çalışma kapsamında; obje, mekân ve ziyaretçiyi bütünleşik bir yaklaşımla bir araya getiren, teoriye ve pratiğe yönelik köklü değişimleri içerisinde barındıran müessesenin; dış mekânı, restoranı, satış birimleri, ziyaretçiyi içerinin konseptine hazırlayan geçiş mekânı, iç mekânı, iç mekânın bölümleri, karşılama mekânı, sergi mekânı, çok amaçlı salonu, kütüphanesi ele alınacak, yapılan etkinlikler, basın haberleri, akademik toplantılar ve yayınlar sıcak intibahlar bölümünde değerlendirilecektir.

Bu çalışmanın amacı, depolama yöntemlerinin kullanıldığı geleneksel anlayıştan farklı olarak, çağdaş mimari örnekleme oluşturan mekânın tasarımını, sergi yöntemini, içeriklerini, ziyaretçinin sosyalleşmesini sağlayan tesislerini araştırma ortamı kapsamında analiz etmek, kurulacak olan çağdaş müzelere de modern yaklaşımlarıyla fikir sağlayacak bir kaynak oluşturmaktır.

Anahtar Kelimeler: Adnan Menderes Demokrasi Müzesi, Çağdaş Müze, Müze Hikâyesi, Pedagojik Müzecilik.

Abstract

Today, the concept of museum is divided into two as traditional museology and contemporary and modern museology. It has been seen that traditional museums constitute an object-centered introverted structure that undertakes the function of protecting and exhibiting by documenting information about art, culture and science. However, with contemporary museology, the functions and functions of the museum gained a new mission and ceased to be the place where the works were stored and exhibited. It is not object-centered, but designed with visitor-oriented designs.

Adnan Menderes Democracy Museum has a contemporary, interactive and pedagogical feature that tells the life of Adnan Menderes, who was Prime Minister between 1950-1960. The museum, which draws attention with its managerial, spatial and design, increases the diversity of visitors with its sensory and interactive content, guidance services, virtual animations, sound-image effects and appeals to different age groups. The exhibition spaces invite the visitors to subjectivity with their remarkable exhibition methods and collections, and the veil of reality opens up with the building floor that almost creates a meander pattern. In addition, it is seen that the story of the museum is identified with the place and the building.

Scope of work; The museum, which brings together the object, space and the visitor with an integrated approach, contains radical changes in theory and practice; The exterior, restaurant, sales units, transition space that prepares the visitor for the concept of the interior, interior space, parts of the interior space, welcome space, exhibition space, multi-purpose hall, library will be discussed.

For this purpose, the space design, exhibition method, contents, facilities that provide the socialization of the visitor will be analyzed as a sampling and research environment of the museum, which constitutes a contemporary museum sample, unlike museology in which traditional storage methods are used, and it will be a source that will provide ideas with its modern approaches to the contemporary museums to be established.

Keywords: Contemporary Museum, Pedagogical Museology, Museum Story, Adnan Menderes Democracy Museum.

Giriş

Müze kelimesinin kökeni Yunanca bir kelime olan "mouseion" dan gelmektedir ve ilham perisi manasında kullanılmaktadır (ICOM, 2010: 56). Kelimenin Uluslararası Müzeler Konseyi Tüzüğü "ICOM Statutes" de resmileşen tanımı ise şu şekildedir; Toplumların ilerlemesi için çalışan, kâr amacı gütmeyen, topluma açık, tarihe tanıklık eden, insanlık mirasını ve çevresini eğitim, çalışma ve eğlence amacı için edinen, koruyan, araştıran, ileten ve sergileyen, sürekliliği olan kurumlardır. (ICOM, 2007). Bu kurumların tarihi seyri incelendiğinde, ilk dönemde sanata, kültüre ve bilime dair bilgileri belgeleyerek koruma, sergileme fonksiyonunu üstlendiği, obje merkezli dışarıya ve topluma kapalı bir yapı teşkil ettiği görülmüştür.

Günümüzde ise müze tanımı değişikliğe uğramıştır. ICOM çağdaş (müze) mimarlığını; belirli fonksiyonları, özellikle de sergileme ve gösterim, önleyici ve düzeltici aktif koruma, çalışma, yönetim ve ziyaretçi alımını barındıracak mekân tasarlama ve tesis etme ya da inşa etme sanatı olarak tanımlamaktadır ve gelişen müze çalışmalarındaki yeni fonksiyonlara dikkat çekmektedir (Kandemir ve Uçar, 2016: 32). Bu tanıma uygun olarak müzeler çağdaş ve interaktif içeriklerle yeni işlevler üstlenmiş, eserlerin depolandığı ve sergilendiği mekân olmaktan çıkmıştır. Bu çerçevede modern dönemde bu mekânlar, obje odaklı bir yapıda, objeleri toplamak, saklamak, korumak ve sergilemek edimi üzerine yoğunlaşarak, ziyaretçinin ve yerle ilişkili değerlerin göz ardı edilmesi sonucuyla kurgulanmaktadır (Kandemir, 2005: 61-62). Bu bakış açısıyla mekânların tasarımında sergi, döküm içerikleri, ziyaretçiye yönelik tesisler, çağdaş yaklaşımlar doğrultusunda geliştirilmiştir. Çok yönlü bir şekilde; görsel, işitsel ve sosyal olarak ziyaretçiyi çekmeye yönelim başlamıştır (Falk ve Dierking, 2000: 123).

Türkiye’de hizmet veren birçok özel ve kamuya ait çağdaş müze bulunmaktadır; Gaziantep Zeugma Mozaik, Çorum Arkeoloji, Burdur Arkeoloji, Ankara Devlet Resim Heykel Müzeleri bunlara örnektir (Keş ve Başar Akyürek 2018).

Çağdaş örneklemelerden biri de araştırma konusu olarak seçilen, teoriye ve pratiğe yönelik köklü değişimleri içerisinde barındıran Adnan Menderes Demokrasi Müzesi’dir. Dış mekânı, ziyaretçiyi içeriğinin konseptine hazırlayan geçiş mekânı, iç mekânı, karşılama mekânı, sergi mekânı, çok amaçlı salonu, restoranı ve satış birimleri ile obje, mekân ve ziyaretçi bütünleşik bir yaklaşımla bir araya getirilmiştir. Bu noktada, obje odaklı statik bir yapılanmadan, kullanıcı mekânı, deneyim mekânına dönüştürülmüş, disiplinler arası bir ekiple

bireylerin yaratıcı güçlerini artıran, estetik değerleri, gözlem yeteneklerini geliştiren bir kurum olmuştur.

Çağdaş müzecilik ile birlikte, bu mekânlarda gerçekleşen öğrenmeye bağlı olarak müze pedagojisi terimi de oluşmuştur. Pedagojik müzenin amacı, toplumun her kesime ve her yaşta insana etkileşimi artıracak ve geliştirecek bir alan sunmak ve ziyaretçiler için ideal bir öğrenme ortamı sağlamaktır (Adıgüzel, 2006: 34). Çalışma örneklemini müze incelendiğinde, yetişkin ziyaretçiler kadar, interaktif, dijital ve duyuşsal öğeleriyle gençlerin ve çocukların da dikkatini çeken pedagojik bir mekân olma özelliğini kazanmıştır. Özellikle yapılan atölye çalışmaları müze-okul eğiticiiliği açısından önem arz etmektedir.

Araştırma konusu Adnan Menderes Demokrasi Müzesi, biyografik ve tarihsel anlatım içermektedir. Adnan Menderes'in hayatı ve siyasi hayata başlangıcı kronolojik bir şekilde ele alınmaktadır. Demokrasi vurgusu yapan, demokrasiye müdahalenin ne kadar acı sonuçlar doğurduğunu bilgi ve belgelerle göstermeyi hedeflemektedir. Bu vurguyu öncelikle gerçek Adnan Menderes'i tanımak ve tanıtmak süreci ile gerçekleştirmeye çalışmaktadır.

Müze, demokrasinin önemini ve Adnan Menderes'in şahsiyetini demokratik yöntemlerle seçilmiş olan iktidarın darbe ile sonlandırılan mücadelesini, olaylar ve olgular üzerinden objektif bir tutumla yeniden ortaya koymaktadır. Bu bağlamda müze, tarihsel gerçeklere ulaşmak için de oldukça fazla unsura sahiptir. Kaynaklar arasında dış güçlerin önde olduğu ve organizatörlerinin hep dışarıda bulunduğu veya dışarıya hizmet ettiği darbeler sürecine ve oluşum sebeplerine işaret etmekle yetinilmiştir. Tüm bu nedenlerden ötürü müze hikâyesi, tarihin bir döneminde ve belirli bir zaman diliminde yaşanmış ve kapanmış bir içerik sergilememeyi öncelemektedir.

Bilindiği üzere bu mekânlarda objeleri yerleştiren hikâyedir (Hughes, 2010: 26). Bu hikâye, öncelikli olarak sergiyi gezecek ziyaretçilerin mekân ile olan psikolojik ve fizyolojik ilişkilerini artıracak ve ziyareti kolaylaştıran bir ortam sunacaktır (Aykut, 2017: 241). Bu bağlamda örneklemin bulunduğu konum, bina ve hikâye ziyaretçiyi davet eder niteliktedir. Menderes'in toplumdaki birisi olarak değerlendirilmesi için uygun bir yerdir. Toprakta gelen, köklerini bu toprakla besleyen bir kişi olarak bu bölgede tanıtılmasının çok daha gerekli olduğu düşünülmüştür. Ayrıca hacmi ile de tarihî bir şahsiyeti gerçek bir birey olarak ortaya koyacak fiziki zemine ve zihinsel iddiaya sahip olduğu görülmüştür. Hem iç politikada hem de dış politikada atılan adımların, 27 Mayıs Darbesi'ne bağlı olarak bazen bilinçsizce bazen de bilinçli bir biçimde oluşturulan sis perdesi sebebiyle doğru okunamadığı ve doğru anlaşamadığı düşünülmüştür. Bu bağlamda müze belgeler ortaya koyarken, bahsi geçen konuların

Menderes'in şahsiyetiyle ilişkileri bakımından ele alınmasına dikkat etmektedir. Aynı zamanda farklı bir yaklaşım sergileyerek 27 Mayıs'ın sahte mahkemelerinin, sahte gerekçelerine cevap üreten bir müze dili tercih etmemiş, bunun yerine 27 Mayıs'ı sanık sandalyesine oturtan ve demokrasiye müdahaleyi yargılayan bir üslubu benimsemiştir. Duyumsal içerikler, ekranlar ve çeşitli envanterlerle de tarihsel anlatıyı desteklemiştir.

Herkes için erişilebilirliğin sağlanması için internet sayfası oluşturulmuştur. Sayfa 3 bölümden oluşmaktadır. Menderes bölümünde; Adnan Menderes'in biyografisi ve siyasi yaşamı hakkında bilgi verilmiştir. Müze bölümünde; mekân içerisinde yer alan Menderes ve ailesine ait fotoğraf paylaşımları yapılmıştır. Arşiv bölümünde ise bilgi ve belgelere, sözlü tarih çalışmalarına yer verilmiştir (<https://menderesmuzesi.com>). Ayrıca tanıtım katalogu da hazırlanmıştır.

Çalışma kapsamında, Adnan Menderes Demokrasi Müzesi'nin bölümleri çağdaş müzecilik bağlamında tanıtılacak, müze bölümleri; İstiklal Madalyası, Adnan, Menderes, Maindros Menderes, Demokrat Parti: Kuruluştan İktidara, İcraatlar: Gelişen Türkiye, Adımlar: Türkiye'nin Dönüm Noktaları, 365 Gün 360 Derece, Menderes'in Gözünden Dünya, Dünyanın Gözünde Menderes, 27 Mayıs başlıkları ile ayrı ayrı işlenecektir. Makale içerisinde tanıtımını yaptığımız bölümlerin fotoğraflarına da ayrıca yer verilecektir. Son bölümde ise müze bağlamında alanyazına katkı sağlayan çalışmalardan kısaca bahsedilecektir. Çalışmanın amacı ise depolama yöntemlerinin kullanıldığı geleneksel anlayıştan farklı olarak, çağdaş mimari örnekleme oluşturan mekânın tasarımını, sergi yöntemini, içeriklerini, ziyaretçinin sosyalleşmesini sağlayan tesislerini araştırma ortamı kapsamında analiz etmek, kurulacak olan çağdaş müzelere de modern yaklaşımlarıyla fikir sağlayacak bir kaynak oluşturmaktır.

1. Demokrasi Müzesi ve Adnan Menderes

Adnan Menderes Demokrasi Müzesi, Aydın ili Koçarlı ilçesi, Çakırbeyli Mahallesi'nde Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın talimatı ile İçişleri Bakanlığı nezdinde, Aydın Valiliği himayesinde 2019-2020 yıllarında, Menderes'in 1955 yılında yaptırdığı Menderes Köprüsü'nün karşısına inşa edilmiştir. Müzenin tasarımı Alart Kültür'e aittir.

Müze'nin Çakırbeyli'de inşa edilmesinin iki temel sebebi vardır; Birincisi, bu toprakların Adnan Menderes'in doğup büyüdüğü, toprakla tanıştığı yer olmasıdır. 3 km ötede 1940'lı yıllarda Hacı Ali Paşa tarafından Macar ustalara yaptırılan ve halk tarafından kuleli olarak bilinen, Adnan Menderes'in gençlik yıllarında yaşadığı ve vekillikten sonra da ziyaret

ettiği, Adnan Menderes Çiftliği bulunmaktadır. İkincisi ise, Başvekil Adnan Menderes'in Yassı Ada'da, "Bizim siyasette ne işimiz vardı. Eğer buradan kurtulursak, gideceğim Çine Çayı'nın kenarındaki söğüt ağaçlarının dibine, başımı göğe kaldıracağım, söğüt ağaçlarının yüzümde vuran rayihasıyla saadete ereceğim. Çakırbeyli'den Aydın'a dahi gitmeyeceğim." şeklindeki sözleridir (Akkoyun, 2021a: 125).

Örneklem mekânı müze, bir rekreasyon alanıdır. İçerisinde Çine Çayı'na nazır restoran, kafeterya, cami bulunmaktadır. Yardımlar çerçevesinde Türkiye'ye 1948'den 1952'ye kadar olan zaman diliminde yardımın büyük bir kısmı Türk tarımı ve araç gereçlerine ayrılmış, traktör sayısı arttırılmıştır (Irmak, 2019: 16). Binanın girişinde Adnan Menderes'in 1954'te kullandığı traktör yer almaktadır. 55 BG UTSD markalı traktör, 6 Nisan 1955'te Türk Traktör ve Ziraat Makineleri A.Ş tarafından Ankara Gazi Çiftliği'nde üretilen ilk traktördür. Traktör, dönemin Başbakanı Adnan Menderes'e hediye edilmek istenmiştir ama Başvekil Menderes bu hediye bedelsiz olarak kabul etmemiştir. O dönem satış fiyatı olan 14 bin 750 liralık bedelini ödeyerek satın almıştır. Uzun yıllar Çakırbeyli'deki çiftlikte aktif olarak kullanıldıktan sonra âtıl duruma düşen traktör, Adnan Menderes'in oğlu Aydın Menderes'in izniyle 2004 yılında Türk Traktör Fabrikası tarafından Ankara'ya üretildiği tesislere geri getirilmiştir. Burada bakımları yapıldıktan sonra uzun yıllar fabrikada sergilenmiştir. Traktör, Aydın Menderes'in eşi tarafından sergilenmek üzere bağışlanmıştır (Çelik, 2021).

Diğer bir teşhir 1950-1960 yıllarında Menderes'in kullandığı makam aracıdır. 1958 model Buik Roadmaster, 27 Mayıs 1960 darbesinden sonra çeşitli devlet kurumlarında yine makam aracı olarak kullanılmıştır. En son Milli Eğitim Bakanlığı'nda olduğu dönemde Gazi Eğitim Enstitüsü Motor Bölümü'ne bırakılmıştır. Sonraki yıllarda Gazi Üniversitesi'ne dönüşen bu kurumda 40 yıla yakın bekleyen otomobil sonunda asıl yerine kavuşmuştur. İçişleri Bakanlığı'nın girişimleri ile Gazi Üniversitesi tarafından bağışlanan otomobil, ABD'den getirilen orijinal parçaları ile kasası ve kaportası dışında neredeyse bütün parçaları yenilenerek çalışır duruma getirilmiştir (Uzun, 2019).

Yaklaşık 800 m²'den oluşan ve Adnan Menderes'in Dedesi Hacı Ali Konağı'nın replikasyonu olan bina; bodrum, giriş ve üst kat olmak üzere üç kattan oluşmaktadır. Bodrum katta; yüksek lisans, doktora öğrencilerinin ve bilim insanlarının kullanabileceği dijital dönüşürülecek bir kütüphane ve 300 adet Adnan Menderes ve dönemine ait eser yer almaktadır. Çalışmaların ve araştırmaların yapılabileceği bir okuma salonu da mevcuttur. Ayrıca çok amaçlı, mahkeme salonu şeklinde dizayn edilen ve sinevizyon ekipmanlarının olduğu bir salon da bulunmaktadır. Bu salonda öğrencilere, Aydın İl Milli Eğitim Müdürlüğü

ile ortak bir şekilde başlatılan “Adnan Menderes’i Anmak, İnsan Hakları ve Demokrasi Eğitimi” başlıklı proje kapsamında atölye çalışmaları yapılmaktadır.

Mekân, ziyaretçilerini bina içerisine davet eden ahşap bir pergola ile karşılamaktadır. Pergolanın tasarımını, Küratör Yasin Tütüncü şöyle açıklamaktadır; “Ahşap pergola, menderes kelimesinin kıvrım, dolambaçlı olma ve dolanma gibi anlam evreninden hareketle, güneş ışığıyla birlikte stilize menderes desenleri çizmek ve içeriye doğru organik bir akış sağlamak maksadıyla tasarlandı. Merhum Başbakanın soyadının taşıdığı anlamlar bir avantaj olarak benimsenip ilham veren yeni ufuklara yelken açıldı.” (Menderes Kataloğu, 2022). Ahşap pergola geçildikten sonra ise âlemdeki vahdeti simgeleyen künde-kâri, çivisiz ve yapıştırma bir konak kapısı ile ziyaretçileri içeri buyur etmektedir.

Bina içerisine giren ziyaretçiler aydınlık bir mekândan ziyade loş bir ortamda hikâyeyi okumaya başlamaktadır. Gri ve siyahlı duvarlar adeta kasvetli havayı teneffüs ettirmektedir. Ayrıca hikâyeye, güftesi Nedim’e ait olan ve Hafız Burhan tarafından seslendirilen bir icra da eşlik etmektedir. 27 Mayıs bölümü hariç tavanlar ve zemin ise konseptte uygun olarak doğal malzeme olan ağaçtan yapılmıştır. Doğa ve insan arasında bağ kuran bir yerelliğin ve sadeliğin göstergesi olarak geleneksel ahşap mimari çağdaş bir şekilde tasarlanmıştır.

Bina içerisinde bölümler konu başlıkları ile birbirinden ayrılmakta ve kronolojik bir şekilde işlenmektedir. Giriş katta ilk olarak ziyaretçileri; İstiklal madalyası ve hilal enstalasyonu karşılamaktadır. Kabuk enstalasyonu bölümünde sırasıyla; Güzelhisarı Aydın, Çocukluk yılları, Okul yılları, Askerlik yılları, Berrin Hanım ile izdivaç konuları ele alınmaktadır. Menderes bölümünde; Serbest Cumhuriyet Fırkası: Beklenmeyen Teveccüh, Cumhuriyet Halk Fırkası’na Giriş, Adnan Menderes’in Milletvekilliği: Talep Değil Tayin, Topraktan Gelen Adam, Dörtlü Takrir ve CHP’den İhraç ve Toprağı Paylaşmak konuları işlenmektedir.

Üst katta; Demokrat Parti: Kuruluştan İktidara bölümde sırasıyla; Demokrat Parti’nin Kuruluşu, 1946 Seçimleri: Açık Oy, Gizli Tasnif, Birinci Kongre: Hürriyet Misakı, İkinci Kongre: Milli Ant, Afişler, 1950 Seçimleri: Beyaz İhtilal, 1954 ve 1957 Seçimleri, Memleket Kurmak, Pullar: Devrin Mühürleri, 365 Gün 360 Derece, Dünyaya Açılmak, Kore Savaşı ve NATO’ya Giriş, Bağdat Paktı, Kıbrıs Davası ve Londra Uçak Kazası, Saygı ve Vefa, İbadet Dili, Köklere Vefa, Menderes’in Gözünden Dünya, Dünyanın Gözünden Menderes konuları işlenmektedir ve 27 Mayıs’ı Yargılamak odası ile sona ermektedir.

Zemin katta, yapım aşaması sürecinde resmi olarak bağışlanan envanterler de muhafaza edilmektedir. Bu envanterler içerisinde; Adnan Menderes'in orijinal semaveri, Menderes ve ailesine ait tarafımızdan bulunan fotoğraflar, mektuplar, Koçarlı Belediye Başkanı Sayın Nedim Kaplan tarafından bağışlanan saat, Menderes'in fotoğrafının işlenmiş olduğu dönem halıları, pek çok plak, dergiler, kitaplar bulunmaktadır.

Bu çerçevede örneklemimiz müze, Adnan Menderes'in hayatı bağlamında Osmanlı Devleti zamanından, Cumhuriyet Devri Türkiye'si'ne, Tek Partili siyasi dönemden, Çok Partili hayata uzanan dönemleri ve süreçleri yakından fakat farklı bir açıdan tanımalarına imkân sağlamaktadır. Ayrıca 27 Mayıs'ın etkisiyle oluşturulan ve Menderes'in hatırasını olumsuz yönde etkileyen; günlük konuşmalardan, popüler kültüre, popüler kültürden, akademik incelemelere kadar oluşturulan imgeler, köklü bir perspektif değişikliği ve yeni ufuklarla ziyaretçilere sunulmaktadır.

1.1. İstiklal Madalyası

Binanın giriş bölümünde; Menderes'in 19 Mayıs 1948 yılında Aydın Nazilli'de söylemiş olduğu; "Türk milleti olgun bir millettir. Demokrasi onun hürriyet davasını tahakkuk ettirmek için ihtiyar olunacak tek yoldur." cümlesiyle başlamaktadır. Tarihsel süreç içerisinde Adnan Menderes'in İstiklal Harbi'ne katıldığı, 2 sene 10 ay boyunca görev yaptığı bilinmektedir. 26 Ocak 1931'de de, millî orduda görev aldığı için kırmızı şeritli İstiklâl Madalyası kendisine takdim edilmiştir (İnan, 2002: 13). Adnan Menderes'e verilen İstiklal Madalyası'nın kopyasının teşhir edildiği bu bölümde, madalya 850 kristalden oluşan hilal enstalasyonu ile birlikte sergilenmektedir. 850 kristal İstiklal Harbi'ne katılan 850 milli mücahidi temsil etmektedir.

1.2. Adnan

Adnan bölümü, ziyaretçilerin Adnan Menderes'in hayatını altıgen bir mekânın merkezinde konumlanan üç boyutlu kabuk enstalasyonu çevresinde gezerek okudukları kısımdır. Enstalasyon, 6 bin metreden oluşan has ipek ip ile örülmüş ve bir manada ipek koza oluşturulmuştur. Adnan Menderes, annesini ve babasını çok küçük yaşlarda kaybetmiş ve kendisini babaanne Fitnat Hanım büyütmiştir. Menderes'in hayatı dikkatle incelendiğinde, babaannesinin onu, ipek bir koza içerisinde özen ve özveriyle büyüttüğü görülecektir. Bu kabuk enstalasyonu adeta Menderes'in anne, baba ve babaanne yaşam üçgeninin somutlama çalışmasıdır.

Müze mekânın merkez kısmında ise ziyaretçileri içeri çeken altıgen geometrik bir kabuk bulunmaktadır. Bu geometrik kabuk içerisinde Menderes'in toprak ile olan bağını tanımlayan çiftliğinden getirilen, izole edilmiş toprak yer almaktadır. Bu toprak Menderes'in Tarım Bakanlığı yıllarına da atıf yapmaktadır. Güzelhisarı Aydın, Çocukluk Yılları, Okul Yılları, Askerlik Yılları, Berrin Hanım ile İzdivaç genelden özele ve kronolojik bir şekilde kabuğun dik yüzeylerine konumlanan altıgenin üçgen birimlere parçalanıp akışkan bir desende yeniden düzenlenen tahta panellere işlenmiştir.

Panellerde öncelikle Deştepe Höyüğü üzerinde konumlandırılan Aydın topraklarından bahsedilmiştir. Kısa bir tarihçe sunulduktan sonra Aydın ve meşhur efeleri anlatılmış, Adnan Menderes'in kurmuş olduğu Ay Yıldız Çetesi hakkında bilgi verilmiştir. Menderes ve arkadaşları bu küçük yapıyla eşkıya ile "talancı köylüye" karşı emniyet sağlamışlardır (Kısakürek, 1998: 172-173). Çetenin asıl kurucu üyeleri ise Adnan Menderes ve Ethem Menderes'tir (Aydemir, 2001: 53).

Diğer panellerde Menderes ailesinin soy kütüğü ayrıntılı bir şekilde ziyaretçilere sunulmuş, Adnan Menderes'in aile kökenleri ve eşi Berin Hanım'ın aile kökenleri işlenmiş, Adnan Menderes'in babası ve annesi hakkında bilgiler verilmiştir (Süreyya, 2001: 19). Ayrıca bu oda içerisinde interaktif ve dijital içerikler de yer almaktadır. Dijital gösterimlerde karekod uygulaması kullanılmıştır.

Menderes, annesini ve babasını küçük yaşlarda veremden kaybedince, yukarıda bahsettiğimiz üzere kendisini babaannesi büyütüştür (Güryay, 1971: 100). Menderes'e verdiği bir öğüt duyumsal içerik ve ekranla ziyaretçiler ile buluşmaktadır. Babaanne, küçük torun Menderes'e; Ey oğul, bir elinde toprak olsun, bir elinde mürekkep. Sakın ha toprağa ihanet etme çünkü toprak kendine ihanet edeni asla affetmez" demektedir.

Bir diğer panelde "Ukde-i Verem" başlığı ile Adnan Menderes'in veremle mücadelesine yer verilmiştir. Menderes, anne ve babasını verem hastalığından kaybettikten sonra kız kardeşi Hatice Melike'yi de veremden kaybetmiştir (Cangul, 2023: 70). Bu sebeple Başvekil olduğu yıllarda veremle mücadele etmiştir. 1950-1960 dönemi veremle mücadele ve Umumi Sağlık Müesseseleri gelişimi grafikler üzerinde gösterilmiştir. Sonrasında ise; Mahalle Mektebi, İttihad ve Terakki İdadisi ve Amerikan Koleji yıllarına yer verilmiştir (Cangul, 2023). Bu oda içerisinde ki son panel Menderes ve futbol olmuş Altay Sporun kurucusu (Kuruluoğlu, 2010: 9), Belçika'da futbol oynayan ilk Türk olarak bilinen Dr. Nejat Evliyazade'den bahsedilmiştir (Yalçın, 2007: 179-181). Bu bölümde Adnan Menderes ve Berin Hanım'ın evliliklerine de

değnilmiştir. Menderes geleneksel çizgide görücü usulle İzmir'in tanınmış ailelerinden Evliyazadelerin kızı Fatma Berin Hanım'la 1928 senesinde evlenmiştir (Akkoyun, 2021:29). Menderes ailesi tarafından bağışlanan; hüznün yüzükleri olarak adlandırılan nişan yüzükleri, orijinal ehliyeti ve nüfus hüviyeti evlilik bölümünde sergilenmektedir.

Menderes bölümü, ziyaretçilerin, Serbest Cumhuriyet Fırkası: Beklenmeyen Teveccüh, Cumhuriyet Halk Fırkası'na Giriş, Adnan Menderes'in Milletvekilliği: Talep Değil Tayin, Toprakten Gelen Adam, Dörtlü Takrir ve CHP'den İhraç, Toprağı Paylaşmak içeriklerini tematik meşher ünite adalarında okudukları kısımdır. Bu bölümde tematik enstalasyonlar, interaktif içerikler ve koleksiyonlar sergilenmiştir. İnteraktif içerikler ve koleksiyonların sergilendiğı adacıklar birbirinden kopuk biçimde konumlandırılmıştır. Ziyaretçileri öznelliğe davet ettiğı düşünölen bu alan adeta menderes deseni oluşturmaktadır. Mekânın zemini de Menderes ve toprak arasındaki bağı yansıtan sürölmüş toprak izlenimi vermekte ve bir gerçeklik perdesi aralamaktadır. Masa ve tapu yerleştirmeleri de içerikle aynı tarzda interaktif tecrübeler sunmaktadır. Duyumsal içerikler ve dijital öğelerin yer aldığı bu bölüm tarihi vesikalar ile düzenlenmiştir.

Tematik meşher ünite adalarında Adnan Menderes'in siyasi yaşamından bahsedilmiştir. Menderes siyasete, 1930 senesinde Mustafa Kemal Atatürk'ün talimatı üzerine oluşturulan Serbest Cumhuriyet Fırkası'nda başlamıştır (Akkoyun, 2021: 29). Sonrasında ise Cumhuriyet Halk Fırkası'nda siyasetini devam ettirmiştir. Beklenmeyen Tevaccüh temalı bölümde ise Mustafa Kemal Atatürk ve Menderes'in dört saatlik sohbetlerine ve Atatürk'ün Menderes için söylediğı; "Bugün konuştuğum genç, elbette burada bizim parti mutemetlerimizle çalışamaz. Şayanı dikkat bir gençtir." cümlesine yer verilmiştir (Fersoy, 1971: 69). Aday olmadığı hâlde, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne Atatürk tarafından milletvekili olarak seçilmiştir (Akkoyun, 2021: 29). Masa yerleştirmesi ile Atatürk tarafından seçilen milletvekili Menderes vurgusu yapılmıştır. Döneme ait mebus listesinin açıklandığı eski radyo da bu bölümde teşhir edilmiştir. Toprağı paylaşmak temalı bölümde ise Menderes'in 1932 senesinde dağıtmış olduğı toprakların tapusuna yer verilmiştir. Ayrıca mekân kurguları incelendiğinde bölücü elemanlar ile sergileme yönteminin kullanıldığı görölmüştür.

1.3. Maindros Menderes

Maindros Menderes bölümü, fiziksel ve dijital uygulamalar ile ayırıcı geometrik bir duvar üzerine tasarlanmıştır. Menderes isminin farklı dillerdeki karşılıkları ve Menderes kelimesinin manası açıklanmıştır. Adnan Menderes'in soyadı Ertekin'dir (Akkoyun, 2021: 28).

Tevfik Rüştü Aras; “Sizin oradan Menderes Nehri akıyor ne için senin soyadın Menderes olmasın?” demiştir ve böylelikle 1934 senesinde Ertekin olarak aldığı soyadını sonrasında Menderes olarak değiştirmiştir (TBMM Yıllığı,1938). Bu bölüm ziyaretçilere adeta; ivivaçlı, inişli, çıkışlı anlamlarında kullanılan Menderes kelimesi (Kısakürek, 1998: 78) ve Adnan Menderes’in hayatı arasında bir bağ olduğunu, menderes kelimesinin ve Maindros mitinin, Adnan Menderes’in hayatında zuhur ettiğini düşündürmekte ve gelen ziyaretçileri 2. kata yönlendirmektedir.

2. Adnan Menderes ve Demokrat Parti Süreci

Bu dönem; “Menderes Demokrasi Çıkışı” olarak adlandırılmıştır (Akkoyun, 2021b: 126). Demokrat Parti’nin seçimle iktidara gelmesi de “Beyaz İhtilal” olarak kabul edilmiştir (Ersen, 1979). Binanın 1. Katı Demokrat Parti sürecini anlatmaktadır.

2.1. Demokrat Parti: Kuruluştan İktidara

Demokrat Parti: Kuruluştan İktidara bölümünde, gelen ziyaretçileri kırmızı bir Demokrat Parti bayrağı karşılamaktadır. Yeter Söz Milletindir, Demokrat Parti’nin Kuruluşu, 1946 Seçimleri: Açık Oy, Gizli Tasnif, Birinci Kongre: Hürriyet Misakı, İkinci Kongre: Milli Ant, Afişler, 1950 Seçimleri: Beyaz İhtilal, 1954 ve 1957 Seçimleri başlıklı konular geometrik bir duvar üzerinde kronolojik olarak işlenmiştir. Dijital öğelere ve koleksiyonlara da yer verilmiştir. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi tarafından bağışlanan orijinal tahta sandık da bu bölümde teşhir edilmektedir.

2.2. İcraatlar: Gelişen Türkiye

İcraatlar: Gelişen Türkiye bölümü, altıgen planlı iki kat yüksekliğindeki bir alan içerisinde tasarlanmıştır. Bir harita üzerinde 1950-1960 dönemi Menderes icraatları; Fabrikalar, köprüler, kurulmuş ve kurulacak olan tesisler, kar mücadelesi yapılan yollar, barajlar ve hidroelektrik santraller gelişen Türkiye maketler ile gösterilmiş ve diğer içerikler vitrin ünitelere yerleştirilmiştir. Vitrin üniteler içerisinde; Amasya Şeker Fabrikası’nın açılışı ve açılış albümü, Amasya Şeker Fabrikası Temel Atma Töreni İmza Defteri (13 Eylül 1953), Devlet Su İşleri Faaliyet Kitapçığı (1955), Haliç Köprüsü Kitapçığı, Türkiye Elektriklendirme Plan Haritası (1957), Taşkın Yıllıkları (1945-1954, 1960), İzahlı Demokrat Parti Kronolojisi (1945-1950), İzahlı Demokrat Parti Kronolojisi (1950-1958), Kayseri Şeker Fabrikası Kesme Şeker Kutusu bulunmaktadır. Ayrıca mekânın merkezinde ayrıntılı bir içeriğin sunulduğu dijital kiosk

da yer almaktadır. Bu oda aynı zamanda mekânın ve kurgunun misyonunu üstlenen de bir odadır. Gelen ziyaretçiler Menderes dönemi, gelişen Türkiye'yi yakından tanıma fırsatı bulmaktadır.

2.3. Adımlar: Türkiye'nin Dönüm Noktaları

Adımlar: Türkiye'nin Dönüm Noktaları bölümünde; Memleket Kurmak, Pullar: Devrin Mühürleri, Dünyaya Açılmak, Kore Savaşı ve NATO'ya Giriş, Bağdat Paktı, Kıbrıs Davası ve Londra Uçak Kazası, Saygı ve Vefa, Köklere Vefa başlıklı konular işlenmiş, Demokrat Parti dönemine ait olan posterler sergilenmiştir. Bu dönemde, ülkenin dönüşümünü sağlamak için hedeflenen ilkeler arasında öncelikli olarak laiklik çerçevesinde gerçekleştirilen ibadete dilinin Türkçe'ye çevrilmesi söz konusudur (Avşar ve Kaya: 2017). Menderes dönemi ile birlikte ibadet dilinin aslına dönmesi bu dönem icraatlarından ve önem arz etmektedir. Katta özellikle ibadet diline vurgu yapılmıştır. Döneme ait içeriklerin yer aldığı dijital bir ekranda geometrik duvarın içerisine yerleştirilmiştir. Ayrıca bu bölümle vitrinler ve duymusal içeriklerde yer almaktadır. Abdülhamid devrinde başlayan ve Menderes Dönemi'nde devam eden pul enstalasyonu sergisi de oluşturulmuş ve Menderes'in, "Memleketi Memleket Yapma" fikri ve projesi pullar aracılığı ile ziyaretçilere sunulmuştur. Pullar merceklerle yakından incelenmektedir.

2.4. 365 Gün 360 Derece

365 Gün 360 Derece bölümünde; kurumun tesisinde emek sahibi Eski İçişleri Bakanının şahsi koleksiyonunda yer alan Yeni Türkiye Takvimi yer almaktadır. Takvim Adnan Menderes'in 10 yıllık icraatlarını içermektedir. Takvimin ön ve arka yaprakları, altıgen bir oda içerisinde mekânın yüzeyinde kronolojik bir şekilde sergilenmiştir. Gelen ziyaretçiler Menderes'in 10 yıllık icraatlarını bu oda içerisinde okumaktadır. Tahta icraat panoları ziyaretçilerin etkileşim kurabildiği sunumlar olarak hazırlanmıştır. Ayrıca oda içerisinde Şanlıurfa Bilecik Köprüsü'nün açılışında Menderes'in kullandığı açılış makası da sergilenmektedir.

2.5. Menderes'in Gözünden Dünya, Dünyanın Gözünde Menderes

Menderes'in Gözünden Dünya, Dünyanın Gözünde Menderes bölümünde; Adnan Menderes'in makam masasının kopyası yer almaktadır. Makam masası üzerinde ise Menderes'in yurt içi ve yurt dışı seyahatlerinin bir projeksiyon ile yansıtılmıştır.

Oda içerisinde Menderes'i tanıyan yahut bizzat gören büyüklerle gerçekleştirilen sözlü tarih çalışmaları da bulunmaktadır. Dönem sadece yazılı kaynaklar ile sınırlandırılmamıştır. Sözlü tarih çalışmaları kapsamında gerçekleştirilen derleme için kaynak kişiler tarafımızdan tespit edilmiş ve küratör tarafından oluşturulan bir ekip ile çalışma tamamlanmıştır. Sözlü tarih çalışmaları sırasında Menderes'in ilk Türk traktörü şoförüne, kâhyasına, koruma muhafızına, bahçıvanına, kapı komşusuna, mitinglerine katılan büyüklere ve toprağını bağışladığı kişilere ulaşılmıştır. Çalışmalar sırasında Menderes'in kâhyalığını yapan 101 yaşında olan kahyasının “De gidi beyim de, bir atı vardı atı ben güzelim derdi o ben güzelim derdi.” Aileye ait fotoğraflar ve Menderes'in vizyonunu yansıtan içerikler de bu oda içerisinde sergilenmektedir. Pakdemirli ailesi tarafından bağışlanan, Menderes ailesine ait gümüş şekerlik ve Menderes'in orijinal kol düğmeleri de bu odada teşhir edilmiştir.

2.6. 27 Mayıs

27 Mayıs bölümünde, gelişen Türkiye, 27 Mayıs süreci ve 15 Temmuz tematik bir video ile altıgen odada sunulmaktadır. Odada, Time: Zaman vurgusu yapılmakta, 27 Mayıs dönemine ait koleksiyonların teşhir edildiği vitrinler bulunmaktadır. Vitrinler içerisinde Time Dergisi'nin orijinal nüshaları, döneme ait gazete kupürleri, Adnan Menderes'in eşi Fatma Berin Hanım'a yazdığı mektuplar yer almaktadır. Mekânın tasarımı da insanların algısına yönelik bir şekilde düzenli dağılmamış zemin ve metal panellerden oluşmaktadır.

3. Sıcak İntibahlar

Adnan Menderes Demokrasi Müzesi, teşhir ve tanzimi ile dikkat çekmesinin yanında akademik bir hüviyet de kazanmıştır. Açılış tarihi 15 Ocak 2022 tarihinden itibaren de pek çok programa ev sahipliği yapmıştır. 15 Ocak 2022 tarihinde, “Darbeler ve Demokrasi Söyleşisi” gerçekleşmiş, söyleşiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, İçişleri Bakanı, Kültür ve Turizm Bakanı Tarım ve Orman Bakanı, Aydın Menderes'in eşi ve Menderes'in torunu katılmıştır (Altaş, Torunay, 2022). Açılış tarihi öncesi ve sonrasında da bir dizi program düzenlenmiştir (Ateş,2023), (Atıgan, 2023), (Akkoyun, 2021c), (Menderes,2021), (Özmen, 2022).

Basında yapım süreci ve sonrasında adından sıklıkla bahsettirmiş; “Adnan Menderes Demokrasi Müzesi'nde sona gelindi” (TRT Haber, 2021), “Adnan Menderes Demokrasi Müzesi açıldı: Bir insan olarak Adnan Menderes” (Dursun, 2022), “Adnan Menderes Müzesi'ni bir

yılda 136 bin kişi gezdi” (İHA, 2023), “Adnan Menderes Demokrasi Müzesi gururu ve hüznü bir arada yaşıyor” (Uzun, 2022), “Menderes’in hatıralarına uzanan köprü” (Karataş, 2023), “Adnan Menderes Demokrasi Müzesi 20 günde 10 binden fazla ziyaretçi ağırladı” (TRT Haber, 2022), “Depremzede vatandaşlar Adnan Menderes Demokrasi Müzesi’ni gezdi” (Son Dakika, 2023), “Adnan Menderes Demokrasi Müzesini görmeyen kalmayacak” (Aydın Denge, 2023) başlıklarıyla müze manşet olmuştur.

Bakanlıklar tarafından yürütülen projeler kapsamında da müzeye ziyaret talepleri artmaktadır. Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından yürütülmekte olan ‘Anadoluyuz Biz’ projesi kapsamında Afyonlu öğrenciler Menderes Müzesi’ne ziyaret gerçekleştirmiştir (İhlas Haber Ajansı, 2022). Aynı zamanda Aydın İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nün başlatmış olduğu müze-okul projesi kapsamında da belirli gün ve saatlerde il ve ilçelerden öğrenci gruplarının müzeye ziyareti gerçekleştirilmektedir.

Köşe yazılarında da Menderes Müzesi’nden bahsedildiği görülmektedir. “Adnan Menderes Müzesi” başlıklı yazıda, ziyaret sonrası izlenimler anlatılmış, envanterlere dair bilgi verilmiş ve Adnan Menderes’in köyü Çakırbeyli’de Menderes’i bizzat gören büyüklerimizden bahsedilmiştir. Onların Menderes’e dair düşüncelerine yer verilmiştir (Donat, 2021). “Yeter Söz Milletindir” başlıklı yazıda; İktidar değiştiren slogan olarak adlandırılan afişin hikâyesini anlatılmış ve Demokrat Parti dönemine değinilmiştir (Donat, 2022). “14 Mayıs’tan 14 Mayıs’a” başlıklı yazıda açılışa dair izlenimler kaleme alınmıştır (Donat, 2023). “Başvekil’ Adnan Menderes Demokrasi Müzesi” başlıklı yazıda Adnan Menderes’in hayatına değinilmiş ve yapılan çalışmaların önemini vurgulanmıştır (Yıldız, 2021).

Adnan Menderes ve müze üzerine yapılan araştırmalar akademik çalışmalara da konu olmuştur. “Menderes Demokrasi Çıkışı” başlıklı makalede, Adnan Menderes Demokrasi Müzesi’ne dair bir değerlendirme yapılmıştır (Akkoyun, 2021c: 122-125). “Salgın Aralığında Başvekil Adnan Menderes” başlıklı yazıda, Aydın Adnan Menderes Üniversite himayesinde gerçekleştirilen, 60 Yıl Sonra Adnan Menderes konulu kitap sergisi, panel ve etkinliklere dair bilgi verilmiştir (Akkoyun, 2021b). “Birliktelikler ve Ayrılıklarda Menderes Güzergâhı” başlıklı yazıda ise Menderes’in hayatından ve Demokrat Parti yıllarından bahsedilmiş, Hatırla Sevgili ve Ben Onu Çok Sevdim medya ürünlerine yer verilmiştir (Akkoyun, 2021c: 28-31). “Unutulmayan ve Unutulmayacak Ali Adnan Ertekin Menderes” başlıklı makale Koçarlı ve Köşk Belediyesi/Aydın Adnan Menderes Üniversitesi işbirliği ile düzenlenen “Darbeler ve Adnan Menderes” ve “Adnan Menderes’i Anlamak” konferanslarından yola çıkılarak kaleme alınmış, Adnan Menderes’in hayatından, Menderes’in hayatını konu alan medya ürünlerinden

bahsedilmiştir (Duman, 2023). “Adnan Menderes Döneminde Yüksek Öğrenim ve Teknik Üniversiteler” başlıklı bilimsel değerlendirmede 1950-1960 yılları arasında eğitim alanındaki gelişmelerden ve yeni açılan yükseköğrenim kurumlarından bahsedilmiştir (Tapkan, 2023). “Adnan Menderes’in Okul Yılları: Mahalle Mektebi’nden Ankara Hukuk Fakültesi’ne” başlıklı makalede, Adnan Menderes’in eğitim hayatı tarafımızca ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. “Adnan Menderes'in Söylevleri Üzerine Dil Bilgisel Yol Haritası Denemesi” başlıklı makalede Adnan Menderes'in dil kullanımını, dilbilimsel açıdan ve kullanım bağlamları açısından incelenmektedir. Bu inceleme, Başvekilin konuşmalarının dilbilimi açısından değerlendirilmesini ve Türk dilinin zenginliğini göstermeyi amaçlamaktadır (Büyükköse, 2023). Bu kapsamda, medya ile ilişki görüldüğü üzere önem arz etmektedir. Yazılan yazılar, basın haberleri literatüre katkı sağlamasının yanında ayrıca mekânın gündemde kalmasını sağlamakta ve toplumla kurulacak olan bağı güçlendirmektedir.

Sonuç

Araştırma konusu, Başvekil Adnan Menderes’in doğumundan başlamak üzere, hayatını kronolojik bir şekilde işlemektedir. “Yeni Türkiye”nin oluşumunda 1950 ve sonrasındaki on yıllık süreçte yapılan icraatlar binanın misyonunu açıklar niteliktedir. 27 Mayıs 1960 Darbesi’nin görsel hafızaya kazıdığı sınırlı bakış açısıyla kavranmasının mümkün olmadığını göstermiştir. Bu bağlamda Türk siyasi hayatının darbeye kesintiye uğrayan Çok Partili Dönem’in başlangıç yıllarını yeniden ele almıştır. Biyografik ve kronolojik bir hikâyeye anlatma imkânı yakın dönemin siyasi hafızasını başka bir açıdan kavramımızı sağlamıştır. Adnan Menderes bağlamında, Osmanlı Devleti yıllarından, Cumhuriyet Devrine, Tek Partili Dönem’den, Çok Partili hayata uzanan yılları yakından fakat farklı ve çağdaş bir perspektif ile sunmayı başarmış, Askeri darbe ve darbeye yönelik oluşturulan imgeleri köklü bir değişime uğratmıştır. Bina içerisinde Menderes’e ait pek çok envanter de bulunmaktadır. Aile tarafından bağışlanan nişan yüzükleri, nüfus hüviyeti, ehliyet, gümüş şekerlik, kol düğmeleri ve aile fotoğrafları binanın işlevini destekler niteliktedir. Ayrıca diğer kurum ve kuruluşlarla işbirliği içerisinde yaptığı etkinlikler, akademik toplantılar, projeler, atölyeler, akademik yayınlar, tanıtılması ve aktif bir şekilde gelecek kuşaklara aktarılması açısından önemlidir.

Çalışma kapsamında Adnan Menderes Demokrasi Müzesi incelendiğinde, objelerin sergilendiği, korunduğu ve saklandığı bir mekân olmasının yanı sıra binanın konumu ve hikâyesinin gerçekliğiyle, ziyaretçiye yönelik tasarımlarıyla, eserlerin dikkat çekici bir şekilde

sergilenmesiyle, gerçekleştirdiği etkinlikler ile sosyo-kültürel değişime ve gelişime pedagojik, sosyolojik ve psikolojik içerikler ile katkı sunduğu ve çağdaş müzecilik bağlamında örnek teşkil ettiği sonucuna varılmıştır.

Kaynakça

- (2021). “Adnan Menderes Demokrasi Müzesi'nde Sona Gelindi”. Trt Haber, 7 Şubat, (<https://www.trthaber.com/haber/turkiye/adnan-menderes-demokrasi-muzesinde-sona-gelindi-554456.html>)
- (2022). “Adnan Menderes Demokrasi Müzesi 20 Günde 10 Binden Fazla Ziyaretçi Ağırladı”. TRT Haber, 7 Şubat., (<https://www.trthaber.com/foto-galeri/adnan-menderes-demokrasi-muzesi-20-gunde-10-binden-fazla-ziyaretci-agirladi/43417.html>).
- (2023). “Adnan Menderes Demokrasi Müzesini Görmeyen Kalmayacak”. Aydın Denge Haber, 3 Eylül. (<https://www.aydindenge.com.tr/guncel/03/09/2022/adnan-menderes-demokrasi-muzesini-gormeyen-kalmayacak>).
- (2023). “Depremzede Vatandaşlar Adnan Menderes Demokrasi Müzesi'ni Gezdi”. Son Dakika Haber, 7 Mart. (<https://www.sondakika.com/yerel/haber-depremezede-vatandaslar-adnan-menderes-demokrasi-15680271/>).
- Adıgüzel, Ö. (2006). Okul Dışında Farklı Bir Öğrenme Ortamı Olarak Çocuk Müzeleri, Bilim, Eğitim, Toplum.
- Akkoyun, T. (2021a). Menderes Demokrasi Çıkışı. Yerli Düşünce Dergisi, 122-125.
- Akkoyun, T. (2021b). Birliktelikler Ve Ayrılıklarda Menderes Güzergâhı. Yerli Düşünce Dergisi, 28-31.
- Akkoyun, T. (2021c). Salgın Aralığında Başvekil Adnan Menderes. Türkay Dergisi, 51 (5).
- Altaş, M., Torunay, M. (2022). “Tarım Artık Devletlerin Atması Gereken En Önemli Adımıdır”. Gündem Haber, 17 Mayıs.
- Ateş, Şevval. (2023). “Türk Tarihindeki Darbeler Köşk'te Değerlendirildi”, Aydın Hedef Gazetesi, 26 Mayıs.
- Atıgan, G. (2023). “Adnan Menderes Memleketi Koçarlı'da Anıldı”, Aydın Denge, 8 Mayıs.
- Avşar, Z., Emre Kaya, A. (2017). Arapça Ezan Yasağı Ve Kaldırılması. Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, (95).
- Aydemir, Ş. S. (2001). Menderes'in Dramı (1899-1960). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Aykut, Z. (2017). Müze Sergilemelerinde İzleyici-Sergi Etkileşimi Bağlamında Mekân Tasarımı, International Journal Of Interdisciplinary And Intercultural Art, 2.
- Büyükköse, T. (2023). Adnan Menderes'in Söylevleri Üzerine Dil Bilgisel Yol Haritası Denemesi. Türkay Akademi Dergisi, 7 (72).

- Cangul, B. (2023). Başvekil Adnan Menderes'in Okul Yılları; Mahalle Mektebi'nden Ankara Hukuk Fakültesi'ne, *Journal Of Communication, Sociology And History Studies*. 3 (1).
- Çelik, Ö. (2021). "Menderes'in Traktörü Müzesinde Sergilenecek". *Ege'de İzmir Haber*, 5 Ekim.
- Demir, C. (2019). 1890'lardan 1930'lara İzmir'deki Amerikan Okullarında Yürütülen Spor Faaliyetleri Ve Kent Sporuna Katkıları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri Ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi -Özel Sayı: İzmir'in İşgali*
- Duman, S. (2023). Unutulmayan Ve Unutulmayacak Ali Adnan Ertekin Menderes. *Türkey Akademi Dergisi*.
- Dursun, S. (2022). "Adnan Menderes Demokrasi Müzesi Açıldı: Bir İnsan Olarak Adnan Menderes", *Yeni Şafak*, 18 Ocak.
- Ersen, C. (1979). *Beyaz İhtilal*. Ankara: Mutlu Yayınları.
- Falk, J. H. And Dierking, L. D. (2000). *Learning From Museums, Visitor Experiences And The Making Of Meaning*. Oxford: American Association For State An Local History Book Series, Altamira Press.
- Fersoy, O. C. (1971). *Bir Devre Adını Veren Başbakan Adnan Menderes*. İstanbul: Garanti Matbaası.
- Güryay, T. (1971). *Bir İktidar Yargılanıyor*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Hughes, P.(2010). , *Exhibition Design*. 1.Baskı, London: Laurence King Publishing.
- Icom (2007a). *Icom Statutes*. 21st Icom General Conference, Vienna.
- Icom (2007b). *Development Of The Museum Definition According To Icom Statutes (2007-1946)*.
- Icom (2010). *Key Concepts Of Museology*. (Ed: A. Desvallées And F. Mairesse) Published By Armand Colin.
- Irmak, Ö. (2019). *Adnan Menderes'in Yurt Dışı Gezileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri Ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, İstanbul.
- İnan, S. (2002). *Muhalefette Adnan Menderes (1945-1950)*, Doktora Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Kandemir, Ö. (2005). *Değişen Pedagojik Yaklaşımın Çağdaş Müze Tasarım Anlayışına Etkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

- Kandemir, Ö., Uçar, Ö. (2016). Değişen Müze Kavramı Ve Çağdaş Müze Mekânlarının Oluşturulmasına Yönelik Tasarım Girdileri. *Anadolu Üniversitesi Sanat & Tasarım Dergisi* 5(9).
- Karataş, İ. (2023). “Menderes’in Hatıralarına Uzanan Köprü” 14 Ocak.
- Kısakürek, N. F. (1998). *Benim Gözümde Menderes*, İstanbul: Büyük Doğu Yayınları.
- Kuruloğlu, F. (2010). *Altay Spor Kulübü Tarihi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, İzmir.
- Menderes, A., Akyol, T. (2011). *Demokrasiden Darbeye Babam Adnan Menderes*. İstanbul: Doğan Kitap.
- Menderes. (2021). “ Adü’de 60 Yıl Sonra Başbakan Adnan Menderes İsimli Kitap Sergisi Açıldı” 22 Eylül.
- Özmen, Ü.(2022). “Aydın’da 62 Gazeteci, Demokrasi Müzesi’nde Buluştu” *Ses Gazetesi*, 24 Mayıs.
- Tapkan, A. (2023). Adnan Menderes Döneminde Yüksek Öğrenim Ve Teknik Üniversiteler. *Journal Of Communication, Sociology And History Studies*, 3 (1).
- TBMM Yıllığı. (1938). Dönem: V, Oturum: 2, Ankara.
- Uzun, F. (2022). “Adnan Menderes Demokrasi Müzesi Gururu Ve Hüznü Bir Arada Yaşatıyor”. *Aa Haber*, 25 Mayıs.
- Uzun, F., Çalık, M. (2019). “Merhum Başbakan Adnan Menderes'in Makam Aracı Aydın’a Getirildi”, *Aa Gündem Haber*, 6 Aralık.
- Yalçın, S. (2007). *Efendi: Beyaz Türklerin Büyük Sırrı*. İstanbul: Doğan Kitap.
- Yıldız, C. K. (2021). “Başvekil Adnan Menderes Demokrasi Müzesi”, *Yeni Söke*, 10 Temmuz.